België - Belgique
PB
9090 MELLE 1
3/6013

HEEMKUNDIGE VERENIGING

DE GONDE

P003959

jaargang 42-2014 nr. 4 *driemaandelijkse uitgave* *issn 0770-0393*

uitgegeven in samenwerking met het Gemeentelijk Museum Melle

Camille Melloy, vanaf 1915 brancardier aan het IJzerfront te Diksmuide.

verantw. uitgever: Daniël Lemmens - Schauwegemstraat 9 - 9090 Melle
kantoor 1 - Gemeenteplein 13 - 9090 Melle

BESTUUR VAN DE HEEMKUNDIGE VERENIGING DE GONDE

Ere-voorzitter: † Paul Den Haese

Voorzitter: Daniël Lemmens, Schauwegemstraat 9, 9090 Melle, 09.252.40.87

Ondervoorzitter: Ginette Desmet, Eeklostraat 23 bus 001, 9030 Mariakerke, 09.223.97.87
Oscar De Backer, Tuinstraat 71, 9090 Melle, 09.230.27.28

Penningmeester: Jan Olsen, Brusselsesteenweg 353, 9090 Melle, 09.252.42.60

Conservator/ archivaris: idem

Secretaris: Marina Buysse, Brusselsesteenweg 401, 9090 Melle, 09.369.83.87

Ere-conservator/ archivaris: † August De Baets

Bestuursleden: Christophe Baele, Spoorlaan 6, 9090 Melle, 0474.31.81.01
Dirk Bracke, Kruisstraat 65, 9090 Melle, 09.252.26.22
Marcel De Dene, Beekstraat 14, 9090 Melle, 09.252.10.01
Michel De Roek, Kloosterstraat 60, 9090 Melle, 09.252.10.27
Luc De Ruyver, Apostelhuizen 8A, 9270 Laarne (Kalken), 09.345.47.88
Francine Eeckhaut, Beekstraat 14, 9090 Melle, 09.252.10.01
Bart Muylaert, Oude Brusselseseweg 41, 9090 Melle, 09.231.57.23
Koen Pauwels, Kloosterstraat 46, 9090 Melle, 09.252.21.58
Paul Sels, Lindestraat 8, 9090 Melle, 09.252.16.42
Marit Vandenbruaene, 0498.59.64.64
Rolande Van Heden, Kwatrechtsesteenweg. 93, 9230 Wetteren, 09.366.28.00

RUILADRES

Gemeentelijk Museum, Archief en Documentatiecentrum
Brusselsesteenweg 393 te 9090 Melle

WEBSTEK: www.erfgoedmelle.be
e-mail: museum.melle@skynet.be & degonde@erfgoedmelle.be

LID WORDEN VAN DE HEEMKUNDIGE VERENIGING DE GONDE KAN

door storting van minimum € 10,00 (gewoon lid)
door storting van minimum € 15,00 (steunend lid)

op bankrekeningnummer: IBAN: BE24 4483 5863 2138 BIC: KREDBEBB
van de Heemkundige Vereniging De Gonde / Melle

Wie ons tijdschrift De Gonde digitaal wenst te ontvangen, betaalt minimum € 5,00 en bezorgt ons zijn/haar e-mailadres.

Leden en steunende leden ontvangen regelmatig ons tijdschrift De Gonde, dat boordevol steekt met informatie over de geschiedenis van Melle en haar deelgemeente Gontrode.

Alle artikels worden gepubliceerd onder de verantwoordelijkheid van de auteur.
Overname van teksten is enkel toegestaan na goedkeuring van de auteur en met vermelding van bron en auteur.

Woord vooraf

Een behoorlijk mooie nazomer zorgde mee voor het welslagen van die drukke herfstdagen waarbij het verleden van onze onmiddellijke leefomgeving vaak centraal stond, met als orgelpunt, mogen we wel zeggen de herdenking van het begin van Wereldoorlog I te Melle, met zoals u al wist de uitgave van het aangrijpende boek "Ik zal ze horen roepen (oorlogsleed te Melle in 1914)" en de evenementen georganiseerd aan het monument ter ere van de te Melle gesneuvelde Franse marinesoldaten alsmede aan hun graven op de gemeentelijke begraafplaats (zie 11 oktober laatstleden).

Volgend jaar, in 2015, wordt het ook bijzonder interessant. Op Erfgoeddag (zondag 26 april) openen we in het Gemeentelijk Museum een tentoonstelling, waaraan onze vereniging haar medewerking zal verlenen, m.b.t. de opeenvolgende generaties pijlenmakers in de familie Gyselinck te Melle, dit onder het binnen het werkgebied van de Erfgoedcel Viersprong gezamenlijk motto 'De appel valt niet ver van de boom'.

Op zaterdag 7 juni 2015 wordt een groots opgevatte en gemeentegrensoverschrijdende activiteit georganiseerd rond het bestaan van een Duitse militaire vlieghaven in onze eigenste Gontrode, dan precies honderd jaar geleden. De Erfgoedcel Viersprong zet ook hier haar sterke schouders onder. Wij houden u van dit initiatief uiteraard in een komende uitgave op de hoogte.

Een beetje toeval wellicht, maar in voorliggend nummer van ons tijdschrift steken verschillende (alsook verscheidene) bijdragen i.v.m. de Melse priester/dichter Camille Melloy, want hij blijft een figuur waaraan heel wat interessants te koppelen valt.

Wij hopen u, beste lezer, ook in het komende jaar 2015 onder onze abonnees te mogen rekenen. Snel dan ook snel naar uw PC of bank en schrijf het nodige bedrag over. Een extra steuntje in onze rug weten we eveneens bijzonder te waarderen. Mocht u binnen onze plaatselijke heemkundige familie zich willen engageren (taken zijn er in meer dan voldoende mate aanwezig), contacteert dan onverwijld een van onze bestuursleden.

Tot slot wenst ons bestuur u allen en uw familie en vrienden een gezellig eindejaar en straks een heerlijk jaar 2015!

Jan Olsen

Camille Melloy en Joe English

door Jan Olsen

Achter de linies van het IJzerfront was er tijdens Wereldoorlog I ook behoorlijk wat beweging. Behalve het feit dat er in de kustgemeente De Panne, die dus niet bezet was door de Duitse troepen, een doorgangshospitaal was opgericht, van waaruit gewonde soldaten werden overgebracht naar Duinkerke of Calais in Frankrijk, verbleven er o.a. naast de leden van de koninklijke familie ook nogal wat mensen die binnen de mogelijkheden van de toenmalige oorlogsomstandigheden op cultureel vlak een en ander probeerden te realiseren. Zo weten we dat **Marie Belpaire**[1], die na de val van Antwerpen was gevlucht naar De Panne en haar intrek had genomen in villa Swiss Cottage, een van die mensen was.

Joe English

Een zekere pater **Ildefons Peeters** organiseerde in 1915 tekenwedstrijden, met succes overigens. Het jaar daarop wilde hij de soldaten stimuleren om schilderijen in te zenden, daartoe plaatste hij in de Belgische Standaard een wervende oproep. Spoedig kreeg hij de toezegging van vele bekende kunstschilders die aan het front actief waren als soldaat. **Joe English**[2] was een van hen. Van 1 tot 18 september 1916 werd met de ingezonden werken een tentoonstelling georganiseerd in De Panne. Een bijhorende catalogus werd uitgegeven, dit in beide landstalen, de Nederlandstalige versie ervan werd ingeleid door de priester-schrijver **Cyriel Verschaeve** (toenmalig pastoor te Alveringem). De dag vóór de opening zag **Joris van Severen**[3] (de latere oprichter en leider van het Verdinaso en familiaal verwant met Marie Belpaire) deze expositie. In zijn oorlogsdagboek noteerde hij daarover volgende: 'Kennismaking met Joe English in de expositie van De Belgische Standaard. En met **Samuel De Vriendt**[4]. Die jongens zijn helemaal bezig met hun kunst en werken. Ik doe niets. Luiheid!'[5]. Deze kunsttentoonstelling werd met de nodige allure geopend in het bijzijn van generaal-majoor Alexandre Andringa (optredend als vertegenwoordiger van Charles de Broqueville, o.a. toenmalig minister van oorlog), prins Alexander de teck, die het britse Rijk vertegenwoordigde en Leon Janssens de Bisthoven, gouverneur van West-Vlaanderen die de regering in Le Havre vertegenwoordigde.

Op 21 oktober 1917, een jaar na voormelde tentoonstelling verscheen een artikel onder de titel "Notre-Dame de l'Yser"[6] van de hand van **Camille De Paepe** onder zijn toenmalige pseudoniem **Joe Moonlight**

[1] Marie Belpaire, 1853-1948, kwam voort uit een welgestelde Franstalige aristocratische familie, Vlaams schrijfster en mecenas binnen de Vlaamse Beweging en het katholiek meisjesonderwijs, stichtster ook van 'Dietsche Warande & Belfort', mede-oprichtster van de frontsoldatenkrant 'De Belgische Standaard'.

[2] Joe English, 1882-1918, zoon van een Ierse vader en een Brugse moeder, studeerde aan de kunstacademies van Brugge en Antwerpen (kreeg in deze laatste instelling les van ondermeer Juliaan De Vriendt en Pol de Mont), vanaf oktober 1915 woonde hij op een kamer in het college van Veurne, daar werkte hij voor professor dokter Frans Daels, Joe English ontwierp o.a. het gekende heldenhuldekruisje (zo'n typisch grafmonumentje staat er ook op de gemeentelijke begraafplaats van Melle), een huldebetoon aan zijn graf te Steenkerke op 4 september 1920 vormde de aanzet voor de jaarlijkse IJzerbedevaart en korte tijd nadien voor de bouw van de eerste IJzertoren te Diksmuide.

[3] Georges (Joris) Van Severen, Wakken 1894- Abbeville (F) 1940, notariszoon uit Wakken, was een aantal jaren parlementair voor de Frontpartij, gaf kort na de oorlog een tijdschrift uit onder de titel 'Ter Waarheid', een paar kaftontwerpen hiervan werden ontworpen door zijn frontvriend en kunstschilder Jos Verdegem, die in zijn tweede huwelijk de echtgenote werd van de te Melle geboren kunstschilderes Elza Vervaene.

[4] Samuel De Vriendt, zoon van Juliaan De Vriendt (leraar aan de kunstacademie te Antwerpen), studiegenoot en vriend van Joe English.

[5] Joris van Severen, 'Die vervloekte oorlog, dagboek 1914-1918', Kapellen/Ieper 2005 (een uitgave van het Studiecentrum Joris van Severen en ingeleid door Daniël Van Acker).

[6] Het betreffend knipsel zit in het fonds Camille Melloy / Bibliotheca Wasiana te Sint-Niklaas.

(zou hij deze voornaam toen niet hebben overgenomen van Joe English, en zou de Engelstalige achternaam niet kunnen verwijzen naar de Ierse afkomst van voornoemde kunstschilder?). In deze bijdrage heeft hij het uitgebreid over een klein schilderij van Joe English dat de titel droeg "Onze-Lieve-Vrouw van de IJzer" dat werd tentoongesteld in De Panne een jaar voordien (zie hoger).

Camille Melloy als brancardier tijdens W.O. I

Camille De Paepe, priester-dichter, die later de schrijversnaam **Camille Melloy** aannam, was bij het begin van Wereldoorlog verblijvend in het college van de paters Jozefieten te Weybridge in Groot-Brittannië. Toen in augustus 1915 alle Belgen onder de wapens werden geroepen vertrok hij naar Auvours (Frankrijk) alwaar hij een spoedopleiding kreeg als brancardier. Vanaf 1916 weten we hem actief aan het front in de loopgraven te Diksmuide. Hij wordt er ernstig ziek (tyfus) en dient zes maanden verpleegd te worden in een hospitaal te Calais. Daar ontwikkelde hij zijn schrijverstalent (hoofdzakelijk in de Franse taal)[7]. In voornoemd stuk "Notre-Dame de l'Yser' schrijft hij een ware lofzang op het werk van Joe English.

We nemen een paar stukjes letterlijk over:

"Je me souviens d'un petit tableau du jeune artiste flamand Joe English. Je le découvris à une exposition d'oeuvres d'art du front, l'an dernier, à La Panne. Je m'arrêtai longuement devant cette simple page de rêve, frappé par le mystère et la douceur qui émanaient. Elle représentait, sur un ciel de navrance infinie et de terreur , une très simple figure de Vierge, une bonne figure de mère flamande, mais qui porte un Enfant qui est Dieu. Une grande bonté repose en elle. Dans les plis du manteau qui retombent deux jasses[8] accroupis se tiennent à l'abri. Ils se savent à l'ombre d'une puissance tutélaire …".

Verder in het artikel ging het als volgt: *"Notre Dame de l'Yser! … Quel beau titre, mon cher Joe English, quel beau titre lui avez-vous trouvé là! Quel ange vous l'a inspire? Ce titre restera. Il restera, souvenir de notre immense détresse, témoin de notre indefectible Foi!".*

NOTRE-DAME DE L'YSER

Je me souviens d'un petit tableau du jeune artiste flamand Joe English. Je le découvris à une exposition d'oeuvres d'art du front, l'an dernier, à La Panne. Je m'arrêtai longuement devant cette simple page de rêve, frappé par le mystère et la douceur qui en émanaient. Elle représentait, sur un ciel de navrance infinie et de terreur, une très simple figure de Vierge, une bonne figure de mère flamande, mais qui porte un Enfant qui est Dieu. Une grande bonté repose en elle. Dans les plis du manteau qui retombent, deux jasses accroupis se tiennent à l'abri. Ils se savent à l'ombre d'une puissance tutélaire…

Les soirs d'octobre, à la voix pleine de menaces, qui font songer aux foyers de jadis où l'on se sentait si assuré contre tous les dangers de la terre, les soirs d'octobre ont fait rougir en ma mémoire la petite peinture mystérieuse et consolante. Et j'ai senti comme une main de caresse, une espérance nouvelle passer sur mon front… J'ai senti comme il serait bon d'avoir près de moi la tendresse d'une Mère, et compris que ce bonheur m'est permis.

Nos sœurs, qui n'ont peut-être point tremblé sous les rafales de la mitraille, ont pourtant encore de secrètes terreurs d'enfant, de douloureux besoins de bonne tendresse. Et tout cela peut s'apaiser, se désaltérer, dans cette pure et touchante dévotion, si traditionnelle chez nous, à la Vierge Mère de Dieu. Laissons rire ceux dont le cœur est desséché par l'indifférence, et ceux qui préfèrent porter leurs hommages aux pieds de l'infâme volupté. Quant à nous, fils sûrs et forts de Wallonie ou de Flandre, héritiers des mœurs pures et de la foi profonde des hommes qui bâtirent nos cités et, au sein d'elles, les belles cathédrales, où ils sculptèrent, au tympan du porche, d'exquises madones, nous aimons prier la Mère du Christ. Parce que nous la savons protectrice, consolatrice, rédemptrice.

N'est-il pas jailli, du sol de nos provinces, maints sanctuaires dédiés au glorieux?

Songeons qu'en ce mois même, nos mères et nos sœurs, nos fiancées ou nos épouses, égrènent pour nous, chaque soir, le rosaire, avec, dans leurs yeux tristes, une lueur de confiante ferveur.

Et n'ayons point honte de nous unir à elles dans la même prière et dans le même espoir.

Ici « Bonne Dame » invoquée à Peruwelz et à Chèvremont, la « Lieve Vrouw » de Hal, d'Oostacker et de Montaigu protège ses enfant de l'Yser.

Elle eut un Fils qui souffrit dans sa chair et dans son âme, qui fut trahi, bafoué, flagellé, crucifié. Elle est la Compassion.

Notre Dame de l'Yser!... Quel beau titre, mon cher Joe English, quel beau titre lui avez-vous trouvé là! Quel ange vous l'a inspiré? Ce titre restera. Il restera, souvenir de notre immense détresse, témoin de notre indefectible Foi!

Joe Moonlight.

13 octobre 1917.

Afdruk van het betreffend artikel

Camille Melloy gaf na die eerste grote oorlog Jaren les aan het college te Melle. Hij was ook hyper actief als schrijver, ontving diverse grote literaire prijzen en was bevriend met tal van toenmalige groten in de Nederlandstalige literaire wereld van Vlaanderen. Tussen 1920 en 1933 voerde hij tevens een zeer levendige correspondentie met Marie Belpaire. Niet te verwonderen dat enkele jaren na zij dood een uitgebreid stuk, geschreven door Albert Van Driessche verscheen in Dietsche Warande & Belfort (zie jaargang 1949, het nummer voor augustus-september).

Schilderij "O.-L.-Vrouw van de IJzer"

[7] Zie De Gonde, 1991 nr. 3-4, een speciaal nummer gewijd aan het leven en werk van deze te Melle in 1891 geboren priester-schrijver naar aanleiding van het feit dat vijftig jaar voorheen deze gevierde kunstenaar in 1941 te Sint-Niklaas overleed als aalmoezenier van de Rozenbergabdij te Waasmunster.

[8] Jasses: gewone Belgische soldaten (een verwijzing naar de slaphangende jas of tuniek van het toenmalig Belgisch uniform), term uitgevonden door journalisten van achter het front, de soldaten hoorden deze benaming echter niet graag.

Vijf oorlogsgedichtjes van Camille Melloy

door Ginette Desmet en Annik De Vogelaere

Poëzie is een vernuftig spel met taal, wat gedichten in feite onvertaalbaar maakt. Het is een verwoording van gevoelens uit eigen ervaring en levensbeschouwing. Iedere taal heeft zijn eigen ritme, structuur, klankkleur en een eigen expressiviteit. Gedichten omzetten van een taal naar een andere is dus absoluut niet eenvoudig. Het rijm-aspect gaat meestal onherroepelijk verloren.
Een vijftal van de eerste (oorlogs)gedichtjes van Camille Melloy (zie art. Daniël Lemmens in De Gonde, jg.42-2014 nr.3) hebben we proberen omzetten in het Nederlands. Daarbij hebben we zo strikt mogelijk de originele franstalige tekst gevolgd. Camille Melloy schreef deze verzen zowat honderd jaar geleden. Voor de Nederlandse vertaling hebben we bewust aangesloten bij zijn - nu ietwat verouderd - woordgebruik.

La Balle	*De Kogel*
Ça siffle un instant, puis ça mord …	*Hij fluit eventjes voor hij doodt …*
Et de la chair qui devient blême	*En uit de huid die lijkbleek wordt*
Un filet de sang rouge sort …	*Sijpelt rood een straaltje bloed …*
- Ça siffle un instant, puis ça mord.	*- Hij fluit eventjes voor hij doodt.*
On s'affale. Et devant la mort	*We vallen neer. En in het aanschijn van de dood*
On invoque les noms qu'on aime …	*Aanroepen we namen die we liefhebben.*
Ça siffle un instant, puis ça mord:	*Hij fluit eventjes voor hij doodt:*
- Et voilà le baiser supreme …	*- En ziedaar de doodskus …*

Melloy gebruikt het werkwoord mordre (bijten) om het effect van een kogelwonde aan te geven. Qua klankkleur is de vervoegingsvorm 'mord' identiek aan 'mort' (dood) wat dus neerkomt op spelen met taal en klankkleur.
Bijten en doodbijten liggen dicht bijeen, daarom hebben we het werkwoord 'mordre' vertaald door het werkwoord doden.
Het metrum van de Franse versie is in het Nederlands niet weer te geven, er is soms een duidelijk verschil in de lengte van de zinnen.

La Mitrailleuse	*De Mitrailleuse*
La mitrailleuse qui tictacque	*De mitrailleuse ratelt*
C'est la Mort, au rire édenté,	*'t Is de Dood, met zijn tandenloze lach,*
Qui danse sa gigue: l'attaque!	*Die uitgelaten danst: ten aanval!*
La mitrailleuse qui tictacque	*De mitrailleuse ratelt*
C'est la gueule du loup qui claque	*Het is de muil van de wolf die klappert*
De sanguinaire volupté …	*Van bloeddorstige wellust …*
- La Mort moissonne à volonté	*- De Dood oogst naar hartelust*
Quand la mitrailleuse tictacque …	*Wanneer de mitrailleuse ratelt …*

De gigue is een vrolijke huppelende dans, afkomstig uit Ierland en/of Engeland die halfweg de 18de eeuw ook in Frankrijk in de mode kwam.

Elégie	*Klaagzang*
Des lys neigeaient à l'orient:	*Lelies sneeuwden in het oosten:*
C'était un matin angélique	*Het was een hemelse ochtend*
Quand mourut le petit sergent -	*Toen de kleine sergeant stierf -*
Des lys neigeaient à l'orient:	*Lelies sneeuwden in het oosten:*
Oh! Ses lèvres pâles priant ...	*Ach! Zijn biddende bleke lippen …*
Et son regard mélancolique!...	*En zijn weemoedige blik! ...*
- Des lys neigeaient à l'orient:	*- Lelies sneeuwden in het oosten:*
C'était un matin angélique.	*Het was een hemelse ochtend.*

Wat begrijpen wij nu nog van (religieuze) symboliek? De eerste regel van dit vers hebben we meerdere keren gelezen vooraleer de symboliek duidelijk werd. Sneeuw is wit, dus Melloy had het over witte lelies. De witte lelie is een zeer symbolische, religieus beladen bloem. Het goede wordt gesymboliseerd door wit

en lelies staan tevens voor zuiverheid en onschuld. In het christendom symboliseert de lelie ook God, de kerk, het hemelse rijk; het is een attribuut van Maria, van veel (vooral vrouwelijke) heiligen en van engelen.
De zon komt op in het oosten maar dit is voor het christendom ook een mystieke streek: Palestina en Jerusalem met het H. Graf liggen in het oosten. In christelijke kerken is het altaar naar het oosten gericht en op de dag der wederopstanding zal Christus in het oosten verschijnen.
Letterlijk vertaald is een 'matin angelique' een engelachtige ochtend. Vermoedelijk verwijst Melloy hiermee naar het liturgisch gezang op het einde van een uitvaartdienst: 'In paradisum deducant te Angeli' (dat de engelen u het Paradijs binnenleiden).
Met twee korte versregels geeft Melloy hier zijn christelijk gedachtengoed weer en zijn vertrouwen dat een onschuldige ziel na het overlijden rechtstreeks ten hemel stijgt.
Het is het enige vers waarbij ritme en de lengte van de zinnen bij de vertaling tamelijk nauw aansluiten bij het Franstalige origineel.

Le retour des tranchées	*Terugkeer uit de loopgraven*
Qu'est-ce qui courbe nos soldats?	*Waaronder gaan onze soldaten gebukt?*
Le poids du sac? Le poids du rêve?...	*Het gewicht van hun ransel of van hun dromen?...*
Onc n'ai vu plus morne relève …	*Nooit zag ik een triestere aflossing …*
Qu'est-ce qui courbe nos soldats?	*Waaronder gaan onze soldaten gebukt?*
Leur coeur,ce soir, est lourd et las:	*Hun hart, deze avond, is zwaar en moe:*
Un des leurs fut tué là-bas!	*Een van hen werd ginds gedood!*
Le poids de ce mort sur leur rêve	*Zijn dood die zwaar op hun dromen drukt*
Courbe le front de nos soldats …	*Doet onze soldaten het hoofd buigen …*

'Onc' (of onques) is een nog zelden gebruikt synoniem voor 'jamais'.

Oraison funèbre	*Lijkrede*
Nos gars meurent très simplement,	*Onze jongens sterven simpelweg,*
Sans phrase, ni geste héroïque	*Zonder holle woorden, zonder heroïsch gebaar*
Pour le Droit.-Qu'importe comment? -	*Voor het Recht.-Wat doet het ertoe?-*
Nos gars meurent très simplement.	*Onze jongens sterven simpelweg.*
Leur mort se passe d'ornement,	*Hun dood is er een zonder franje,*
Assez belle d'être stoïque!	*Standvastig zijn is schoon genoeg!*
Nos gars meurent très simplement,	*Onze jongens sterven simpelweg,*
Sans phrase, ni geste héroïque.	*Zonder holle woorden, zonder heroïsch gebaar.*

Heemkundig nieuws

door Daniël Lemmens & Jan Olsen

Een Engelse vliegtuigbom uit Wereldoorlog I

Dat een oorlog, ook na het einde ervan, nog vele decennia later haar gevolgen doet voelen wordt bijna dagelijks bevestigd. In de Westhoek weten ze er alles van, met de regelmaat van de klok wordt er o.a. nog munitie uit de periode van die eerste Grote Oorlog geborgen.

In Melle maakten we het ook nog eens mee. Bij werken op de terreinen van de NMBS met het oog op de bouw van nieuwe werkplaatsen, werd op donderdag 13 november laatstleden een vliegtuigbom van Engelse makelij uit de Eerste Wereldoorlog ontdekt. DOVO diende ter plaatse te komen en op zaterdag 15 november moesten een duizendtal inwoners tijdelijk hun huis verlaten. In de pers werd daar uitvoerig over bericht.

Wellicht maakte deze gevonden deel uit van de honderden bommen die de geallieerden tussen eind september en begin november 1918 dropten op het rangeerstation van Merelbeke, dat voor het grootste gedeelte op het grondgebied van Melle was gelegen en instond voor nogal wat verkeer van goederen en soldaten van de Duitse bezettingsmacht. Om deze laatste te hinderen en in aanloop van een groots grondoffensief was tot deze acties besloten. Het uitvoeren van deze luchtbombardementen was toen nog vrij ambachtelijk, weet dan ook dat de bommen vaak handmatig uit het vliegtuig werden geworpen. Van precisiebombardementen was er in die tijd absoluut nog geen sprake. Wonder boven wonder waren er weinig dodelijke slachtoffers het gevolg van, de materiële schade aan burgerlijke infrastructuur en woningen was wel enorm. Dat er ook niet-ontploft materiaal in de gronden in en rond het rangeerstation geraakten maakt de vondst van 13 november ons nogmaals duidelijk.

Van die voornoemde bombardementen maakte Charles Ervynck, vanaf 1915 politieagent te Melle, summiere verslagen (zie ook De Gonde jg. 2008 nr. 3 p. 3 e.v.). Ook in het "Journal de Guerre 1914-1918", opgemaakt door een pater Jozefiet van het college te Melle, werd van deze gebeurtenissen gewag gemaakt (zie ook De Gonde jg. 12 nr. 3 p. 16 e.v.).

25 jaar geleden viel ook een muur te Melle

In het najaar van 1989 werd een groot gedeelte van de muur van Berlijn gesloopt, een kunstmatige scheidingslijn tussen oost en west in Duitsland, die iets meer dan 25 jaar had bestaan en een gevolg was van de Tweede Wereldoorlog, verdampte als het ware.

In die algemene euforie van toen wellicht, werd ook de muur te Melle die het domein waarin het toenmalig klooster H. Hart was gelegen afsloot van de buitenwereld en zich bevond aan de zijde van de Kloosterstraat gesloopt. Deze Melse muur had er bijna negentig jaar gestaan, want in 1877 waren de eerste zusters er komen wonen. Het klooster was er gebouwd op initiatief van de edelman Alfred Piers de Raveschoot, die zelf het kasteel Zwaanhoek langs de Brusselsesteenweg (heden het administratief centrum van de tuinbouwschool) bewoonde.

In 1988 was het H. Hartklooster dat toebehoorde aan de zusters van Sint-Vincentius à Paulo over gegaan in de handen van de Triestcongregaties. De zusters van die eerst vernoemde orde konden de financiële inspanningen die de Vlaamse Gemeenschap hen op het vlak van veiligheid oplegde niet meer dragen.

Vanaf dan tot vandaag kennen we deze instelling voor ouderenzorg onder de naam Woon- en Zorgcentrum Kanunnik Triest.

In de herfsteditie van 1989 van "'t Klapelleken" (het wijkkrantje uitgegeven door het toenmalig wijkkomitee van de Kapellekenswijk) verscheen omtrent deze 'val' van de muur een artikeltje onder de titel 'De muur naar de herinnering'. Zoals vele verenigingen werd het archief van dit komitee gedeponeerd in het Gemeentelijk Museum, Archief en Documentatiecentrum, zodat het bewaard blijft voor wie na ons komt.

Geslaagde restauratie

Op donderdag 23 oktober werd te Zelzate in de prachtige ruimte 'tKlooster' door Luc Van Driessche, de voorzitter van Heemkunde Oost-Vlaanderen vzw, aan een aantal uit onze provincie geselecteerde geslaagde restauraties een oorkonde en een in het groot afgedrukte foto uitgereikt aan de initiatiefnemers van deze restauraties. Voor Melle was het monument, daterend uit 1912 en geplaatst aan de ingang van het College van de Paters Jozefieten n.a.v. hun 75-jarig bestaan, geselecteerd. Het betreft hier een ontwerp van de Melse beeldhouwer Jules Vits. De restauratie was een intiatief van de Koninklijke Oud-Mellistenbond. Het was Jan Hoste die de eer had voornoemde oorkonde in ontvangst te nemen. Onze heemkundige vereniging was op deze academische zitting eveneens vertegenwoordigd en feliciteert op haar beurt het college met deze selectie.

zelzate heemkunde oost vlaanderen foto de lobelle
geslaagde restauratie 2014 melle herdenkingsmonumen 75 jaar college van de paters jozefieten (1837-1912)

zelzate heemkunde oost vlaanderen foto de lobelle
geslaagde restauratie 2014 overhandeging oorkonde
melle herdenkingsmonumen 75 jaar college van de paters jozefieten (1837-1912)

zelzate heemkunde oost vlaanderen geslaagde restauratie 2014 foto de lobelle

Niets is volmaakt

door Norbert De Meyer

Toen ploften spuwende kanonnen
in het veel te scherpe middaglicht.
Vogels zochten krijsend de hoogte
verdwaalde rook belemmerde het zicht.
Commando's klauterden langs de muren
als uitgelaten kinderen na schooltijd.
Barbaarse legers tellen niet hun vreemde doden
vijanden liggen uitgeteld in paleizen.
Niets is er en iedereen strompelt verdwaasd
achter de treurmars van valse generaals.
Ze hoopten nooit dood te zullen gaan
en sterven het leven zou zijn daarna.
Misschien zit in een hoekje nog wat vrede
te wachten op een god voor alle volken.
Ver, ver weg moet hij zich bevinden
waar bevelen zijn macht niet raken.

Norbert De Meyer zond dit gedicht in bij de Herzeelse werkgroep Poëzie, het werd geselecteerd en gedurende de gehele maand november van dit jaar was het aangebracht op een paneeltje aan de ingang van het kerkhof van Ressegem.

Wachtmeester Octaaf De Cock sneuvelt op 6 oktober 1914

door Jan Olsen m.m.v. Theo Van Damme

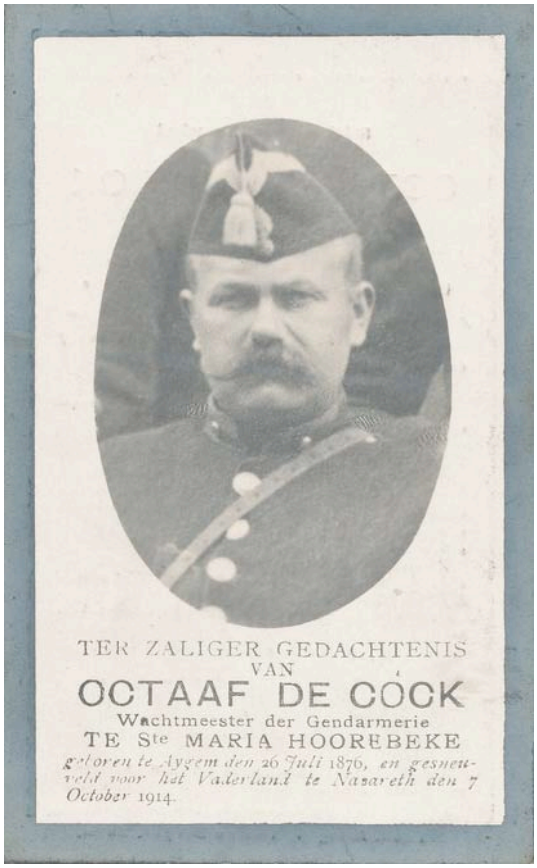

De rechtveerdige al wordt hij door de dood verrast zal in rust en vrede zijn. Sap. IV.

Bid voor de ziel

VAN MIJNHEER

OCTAAF DE COCK

ECHTGENOOT VAN MEVROUW

ELODIE VAN DE VELDE

Wachtmeester der Gendarmerie in standplaats te Ste Maria Hoorebeke.

geboren te Aygem den 26 Juli 1876, en gesneuveld voor het Vaderland te Nazareth den 7 October 1914.

De Heer had hem een rechtschapen hart gegeven, door zijne goede inborst en bevallige gemeenzaamheid deed hij zich van iedereen achten. Hij was van God en de menschen bemind en zijne gedachtenis is in zegen. Eccl.

De mensch kent zijn einde niet, want gelijk de visschen aan den haak en de vogels in de net verrast worden, zoo worden ook somtijds de menschen door de dood schielijk weggerukt. Eccl.

Zoo werd deze duurbare overledene overvallen als slachtoffer van zijne liefde voor God en voor zijn duurbaar Vaderland.

God mengelt het geluk van deze wereld met bitterheid, opdat wij het eeuwig geluk zouden betrachten, alwaar de zoetigheid niet bedriegelijk is.

Beminde Echtgenoote, bedroef u niet zooals deze die geene hoop hebben, ik laat u in de vrees des Heeren en volherd in dezelve, breng ons kind op tot Gods glorie en wees mij indachtig in uwe gebeden.

Zoete Herten van Jesus en Maria, weest mijne toevlucht. 3oo d. afl

Druk. Echtg. V. Vanden Berghe, Melle.

Voor- en achterzijde van het doodsprentje van Octaaf De Cock.

Honderd jaar na de geboorte van wijlen de bekende katholieke voordracht- en toneelkunstenaar Ast Fonteyne schreven we in De Gonde (jaargang 2006 nr. 4, pag. 17 e.v.) over hem een bijdrage. Ast Fonteyne was een kind van een rijkswachter (Edmond Fonteyne) die van 1907 tot 1913 gekazerneerd was te Melle, de kazerne was toen gelegen langs de Brusselsesteenweg tegen het kruispunt met het huidige Gemeenteplein (indertijd Statielaan geheten). In diezelfde periode was ook Octaaf De Cock aan deze brigade verbonden.

Octaaf De Cock, geboren te Aaigem op 26 juli 1876 als zoon van de landbouwers Désiré en Philomena De Vuyst, rijkswachter van beroep, was in juli 1907 vanuit Elsegem naar Melle overgeplaatst om er zoals hoger vermeld de plaatselijke brigade te versterken. We mogen aannemen dat hij in deze periode te Melle Maria Elodia Van de Velde leerde kennen. Maria Elodia Van de Velde werd geboren te Melle op 28 mei 1887 als een van de zeven kinderen uit het huwelijk van Petrus Franciscus Van de Velde en Rosalia De Raedt. Vader Van de Velde was mulder van beroep en eigenaar van de houten staakmolen (die kon bogen op een lange voorgeschiedenis en ook wel eens Barabolmolen werd genoemd) op de Lindenhoek. Een kleinzoon van hem, Frans, hield de molen nog draaiende tot in 1930 toen de molen werd afgebroken, vanaf dan tot in de jaren 1960 werd wel nog gewerkt met een mechanische maalderij. Toen Octaaf De Cock reeds sinds januari 1910 naar Sint-Cornelius-Horebeke was overgeplaatst (rijkswachters werden regelmatig van standplaats verplaatst, een reden kon een verhoging van graad zijn), huwde hij Maria Elodia te Melle op 19 april 1911.

De gendarmerie gelegen langs de Brusselsesteenweg te Melle toen Octaaf De Cock er rijkswachter was.

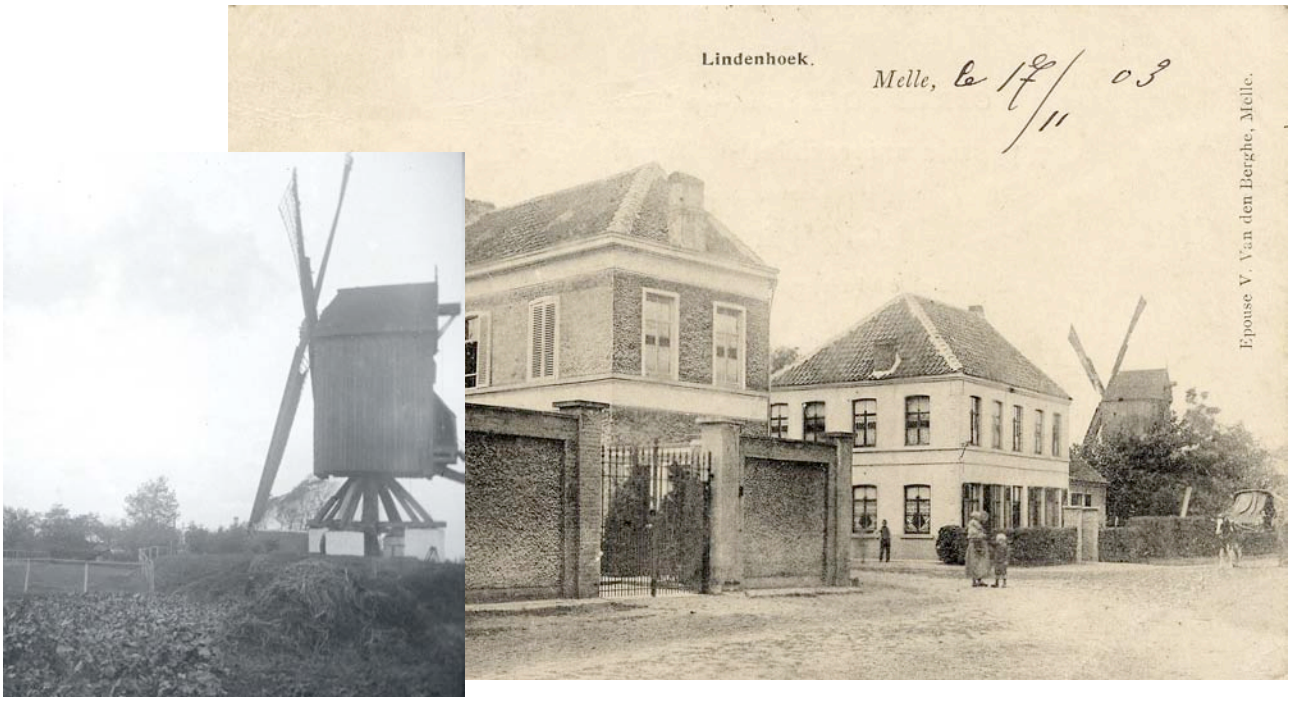

De Barabolmolen op de Lindenhoek te Melle.

Octaaf De Cock maakte bij het begin van Wereldoorlog I deel uit van een peloton cyclisten van de rijkswacht onder de leiding van kapitein Camiel Fremault. Deze vormde een onderdeel van de Terriotoriale Rijkswachtgroep van Gent die de opdracht had het niet bezette gebied achter de Schelde te verdedigen en zo nodig te zuiveren van alle Duitse elementen die er reeds waren doorgebroken. Deze groep werd dan ook o.a. betrokken bij de gevechten te Melle op 7 september 1914. Naar in de familie werd overgeleverd zou Octaaf De Cock bij het wegtrekken uit onze gemeente ter hoogte van de Lindenhoek zijn aangetrouwde familie alsook zijn vrouw en zoontje hebben gepasseerd en nam van hen allen afscheid.

Groepsfoto van de cyclisten onder de gendarmes kort voor ze in het gehucht Edemolen te Nazareth in een zwaar gevecht met Duitse troepen betrokken werden. De pijl duidt Octaaf De Cock aan.

Samen met leden van de Luikse burgerwacht die deel uitmaakten van het eskadron Chaudoir, alsmede met de rijkswachtbrigade van Gavere en in de eindfase versterkt met twee Franse compagnies raakten ze op 7 oktober 1914 verwikkeld in een hevig gevecht met enkele honderden Duitse soldaten nabij de Edemolen, een gehucht te Nazareth. Er vielen daar aan Belgische zijde 11 dodelijke slachtoffers te betreuren, waaronder rijkswachtkapitein Fremault en wachtmeester 1ste klas Octaaf De Cock (deze laatste liet een weduwe en een zoontje van pas één jaar jong achter). Alle gesneuvelden werden op 8 oktober begraven te Nazareth. Nadien werden zij ontgraven en herbegraven in het ere-park voor oud-strijders op de begraafplaats te Zomergem (Fremault echter werd overgebracht naar zijn geboorteplaats Polinghove). Bloemen werden aan deze graven aldaar neergelegd op maandag 6 oktober 2014. Twee dagen later werd een herdenkingsplaat onthuld op de begraafplaats van Nazareth met de namen er op van de voornoemde gesneuvelden.

Voor de rijkswacht bleef deze slag aan de Edemolen een symbool voor de dapperheid van hun manschappen. Alzo werd dit gebeuren nooit vergeten en zorgde het korpsbevel vanaf 1933 dat de jaarlijkse 'Dag van de Rijkswacht' op 7 oktober werd vastgelegd ter nagedachtenis van diegenen, die op eigen initiatief hun wapenbroeders die in moeilijkheden verkeerden, te hulp snelden en sneuvelden met de wapens in de hand, oog in oog met de invaller. Na de opheffing van de rijkswacht bleven de plechtigheden aan het ondertussen opgerichte Edemolenmonument (7 oktober 1937) doorgaan, tot op vandaag (getuige daarvan enkele

sfeerbeelden genomen op de herdenking in oktober van dit jaar). Voornoemd monument is opgetrokken uit blauwe hardsteen (arduin) en is van de hand van de Gentse beeldhouwer Olivier Piette (1885-1948). Op de zuil is een koperen plaat aangebracht met daarop in opgelegde letters 'Veldslag van / Combat de Eedemolen 7-10-1914' aangevuld met de namen van de gesneuvelden. Dit jaar werd ook aan de graven te Zomergem door het gemeentebestuur bloemen neergelegd n.a.v. een herdenkingsplechtigheid op 6 oktober.

In september 1918, bijna op het einde van de oorlog, weten we weduwe Maria (Marie) Elodia (Elodie) Van de Velde met haar zoontje, Jérôme De Cock (° te Sint-Maria-Horebeke op 3 september 1913) van uit Sint-Maria-Horebeke verhuizen naar Melle en gaan inwonen bij een broer van haar, met name Oscar Van de Velde (handelaar van beroep), langs de Gontrode Heirweg aan de Lindenhoek. Weduwe Maria Elodia werd de tweede echtgenote van de Melse kleermaker Jozef De Koker (° in 1890), die op 107-jarige leeftijd in juli 1998 overleed in het Woon- en Zorgcentrum kanunnik Triest alhier. Zijzelf overleed te Melle op 31 mei 1945.

Zoon Jérôme De Cock, die mettertijd was gehuwd met Yvonne Clerick, overleed op 10 april 1995 in het UZ te Gent, zijn urne werd op de gemeentelijke begraafplaats te Melle bijgezet.

Sfeerbeelden van de herdenking aan het Edemolenmonument op 7 oktober 2014, exact honderd jaar nadat op deze plaats o.a. Octaaf De Cock sneuvelde.

Het grafmonument voor Octaaf De Cock op het erepark van de begraafplaats te Zomergem, middelste zerk vooraan.

Detail van grafzerk van octaaf De Cock (let op Oyghem voor Aaigem, geschreven zoals het wel eens wordt uitgesproken).

"Ik zal ze horen roepen" Oorlogsleed te Melle in 1914

Op zondag 7 september 2014 precies honderd jaar na een fameuze slag te Melle tegen de Duitse invaller, in het begin van Wereldoorlog I, stelde onze heemkundige vereniging in de feestzaal van het College van de paters Jozefieten onder grote publieke belangstelling het boek "Ik zal ze horen roepen" voor dat samengesteld werd door Paul Neirinck, de dynamische voorzitter van de Melse gemeentelijke cultuurraad. Buiten het materiaal dat hijzelf sinds vele jaren verzamelde maakte hij dankbaar gebruik van de resultaten van het speurwerk in vaak nooit eerder ontgonnen archief dat werd verricht door onze bestuursleden Rolande Van heden en Christophe Baele.

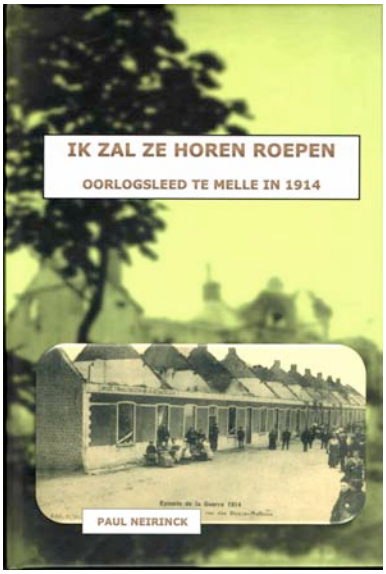

Het mooi geïllustreerd boek met harde kaft en 175 pagina's tellend is te koop tegen de prijs van 19,00 EUR, het kan aangeschaft worden in het Melse gemeentehuis (Infodienst, Gemeenteplein 1), het Gemeentelijk Museum, Archief en Documentatiecentrum (Brusselsesteenweg 393-395) en de Bib (Kruisstraat 2A).

U kunt het boek ook toegestuurd krijgen door overschrijving van 25,00 EUR (verzendingskosten inbegrepen) op de rekening van de Heemkundige Vereniging De Gonde:
IBAN: BE24 4483 5863 2138, BIC: KREDBEBB met vermelding 'boek WO I'.

Het College van de Paters Jozefieten en de Eerste Wereldoorlog

door Daniël Lemmens

Het college is nauw betrokken geweest bij de oorlogsgebeurtenissen in onze gemeente en dit op velerlei gebieden:

- in de onmiddellijke nabijheid werd er harde strijd geleverd tussen de Duitsers en de geallieerde troepen en vrijwilligers;
- het college is een standplaats geweest waar zowel Belgische, Franse, als Duitse troepen gelegerd waren;
- het college werd geconfronteerd met de zorg voor voedsel en veiligheid voor paters en leerlingen want het schoolleven ging, voor een groot deel, door tijdens de oorlog;
- heel wat oud-leerlingen hebben als vrijwilliger, soldaat of officier, hun bijdrage geleverd tot de verdediging van ons land.

Toen het college in 1912 zijn 75-jarig bestaan feestelijk herdacht met de oprichting van het monument van hun stichter kanunnik Constant Van Crombrugghe , zal waarschijnlijk niemand gedacht hebben dat 2 jaar later de wereldbrand zou uitbreken en dat hun instelling en leerlingen daarbij zouden worden betrokken. Toch wezen bepaalde maatregelen erop dat het vertrouwen tussen de mogendheden niet zo groot was. Zo werd in ons land de dienstplicht ingevoerd en de forten aangepast aan modernere bewapening. In zijn toespraak bij de renovatie van datzelfde herdenkingsmonument 100 jaar later, wees de voorzitter van de oud-leerlingenbond Philip Van Daele op het feit dat bij deze huldiging verschillende leerlingen aanwezig waren die een tijd later hun oproepingsbrief van de mobilisatie kregen en in de oorlog sneuvelden. Aan hen wilde hij bij deze gelegenheid hulde brengen.

In begin augustus 1914 was er heel wat onrust in het land. Een aantal buitenlandse studenten van het college waren op vakantie in de Ardennen en moesten kost wat kost teruggehaald worden waarin pater superior Antonin met grote moeilijkheden slaagde. Op 4 augustus drongen de eerste Duitse troepen België binnen. Op die eerste oorlogsdag sneuvelde, als een van de eerste Belgische vrijwilligers, te Fooz, **oud-leerling Joseph Himschoot uit Machelen**. Hij verbleef in het college van 1911 tot 1913. Op vraag van het Rode Kruis werden 100 bedden klaar gehouden voor gekwetsten. Hiervoor werden de 3 refters, de studie van de kleinen en de feestzaal als militair veldhospitaal ingericht. De klaslokalen tussen de feestzaal en de studiezaal van de groten werden tot operatiezalen omgebouwd.

Aan de straatzijde was er een grote drukte met de wanordelijke aftocht van bange vluchtelingen die zich naar de kust begaven. Paniek maakte zich ook meester van de plaatselijke bevolking want de Duitsers rukten steeds verder op en in de verte hoorde men soms het doffe geluid van de kanonnen.

Op 30 augustus werd het college gedeeltelijk ingepalmd door een korps gendarmen te paard, die er aangekleed moesten slapen met geladen geweer aan de voet van hun bed. Op dat ogenblik waren nog 18 buitenlandse studenten gelogeerd in het college. Op 3 september vertrokken ze dan, samen met enkele leraars, naar Engeland, waar de paters ook nog een college hadden.

Een eerste grote confrontatie tussen de Duitse troepen en Belgische vrijwilligers, burgerwachten en gendarmen had plaats op 7 september tussen Kwatrecht en het college. Een honderdtal Belgische soldaten, hoofdzakelijk vrijwilligers, werden ingezet om de twee regimenten van de Duitse infanterie, tot staan te brengen. Tijdens die gevechten sneuvelden 9 Belgische soldaten en 10 burgers. Woedend om de felle tegenstand die de Duitsers ondervonden, vernielden ze de inboedel van verschillende woningen en werden een dertigtal huizen in de nabijheid van het college in brand gestoken. Op het college zelf vielen 50 obussen waardoor het dak en een aantal kamers beschadigd werden. In de muren waren ook honderden kogelgaten te zien.

Een tweede confrontatie (veldslag) in de omgeving van het college, had plaats in oktober 1914. Op 8 oktober was een trein met 6.000 Franse marinesoldaten, onder leiding van admiraal Ronarc'h, op weg van Duinkerken naar Antwerpen om daar de Belgische troepen te steunen. Omdat die dag Antwerpen gevallen was, werd de Franse legertrein te Gent opgehouden. Men zou nu, samen met Belgische en Engelse eenheden een verdedigingsgordel opwerpen tussen Leie en Schelde, teneinde de oprukkende Duitsers tegen te houden en zodoende het terugtrekkende Belgische leger te redden. Die dag namen 1.600 Franse marinesoldaten hun intrek in het college in de 3 refters, de studielokalen en verschillende klassen. Elk van hen kreeg een bundel stro om te overnachten. Ze waren zeer moe. Een dag voordien waren ze uit Parijs vertrokken en moesten van het station van Gent te voet naar Melle marcheren. De officiers installeerden zich in de kamers van de leerlingen waar ze de matrassen, handdoeken en zeep konden gebruiken. De soldaten kregen ook het bevel zich niet te ontkleden want op elk ogenblik kon het alarm weerklinken. 's Morgens om 5u werd opstaan geblazen en alles schoon gemaakt. Op de steenweg voor het college volgde het appel waarna ze zich verspreidden in verschillende richtingen. Het college werd toen ingericht als hospitaal en men hees er de Rode Kruisvlag. De gevechten speelden zich vooral af in de omgeving van het station van Kwatrecht en al vlug werden er gekwetsten binnen gebracht. De

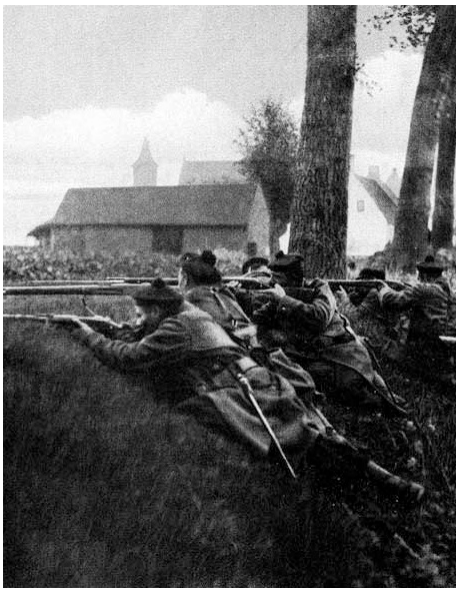

overmacht van de Duitsers werd te groot zodat admiraal Ronarc'h besloot zich terug te trekken. Door hun actie in Melle waardoor het Duitse leger 48 uur werd opgehouden, kon het Belgisch leger, na de val van Antwerpen, zijn terugtocht naar de IJzer voortzetten. In die strijd te Melle waren 9 Franse soldaten gesneuveld, zij werden begraven op de gemeentelijke begraafplaats.

De tijd die hierop volgde werd onze gemeente bezet door de Duitsers en volgde een tamelijk vreedzame bezetting van het college door troepen op doortocht. Ze verbleven hier een bepaalde periode en trokken dan verder. De keuken en de refter van de paters werden opgeëist alsook bedden, matrassen, kachels, biljarten, piano's en typmachines. Kamers waren er nodig voor de officieren en onderofficieren, die ook gebruik maakten van de salons. Het dient ook gezegd dat hierdoor ook heel wat moeilijkheden ontstonden in verband met de bevoorrading van het voedsel en de verwarming (brandstof) want het schoolleven werd hernomen op 27 september met 51 leerlingen en in bezettingstijd is het niet zo eenvoudig te zorgen voor het nodige. Het leven werd nog ingewikkelder toen de Duitse soldaten op de binnenkoer van de middelbaren houten barakken installeerden. In die geïmproviseerde woningen vlochten ze houten matten voor de loopgraven. Soms gebeurde het ook dat Duitsers van het front naar hier kwamen om uit te rusten zodat hun aantal soms opliep tot 700. De Duitsers werden ook veeleisender en legden beslag op allerlei zaken zoals het inrichten van een kantine in de feestzaal en het gebruik van het openluchtzwembad. Hierdoor ontstonden discussies en conflicten terwijl het gewone schoolleven bleef doorgaan.

Op een bepaald moment verzamelden de Duitsers 120 werkloze arbeiders in de feestzaal van het college met de bedoeling er een 60-tal te laten werken aan de spoorweg te Merelbeke, die een militaire functie had gekregen. In juni 1917 werd men opgeschrikt door het geluid van overvliegende vliegtuigen die bommen lieten vallen in Merelbeke en op Melle-Vogelhoek waar zich wapenopslagplaatsen bevonden. In die periode legde men ook beslag op koper en tin zodat potten, pannen, schotels, borden, luchters en klokken verdwenen. Er werd toen ook een systeem van semi-internaat ingevoerd en zelfs later van externaat om de moeilijkheden van huisvesting en bevoorrading te overwinnen.

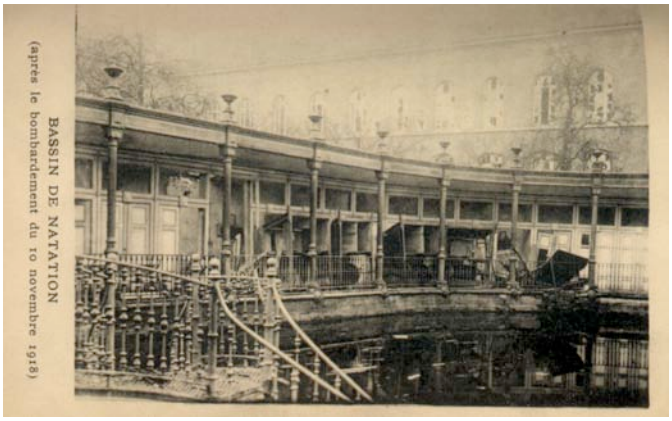

In het begin van november 1918 heerste er veel onrust. Er ontbrandden hevige luchtduels met vliegtuigen afgewisseld met bombardementen. Op 10 november vielen 129 obussen op het college zodat gebouwen zwaar werden toegetakeld: het museum van natuurgeschiedenis, de muziekzaal, het zwembad en talrijke bomen.

Na de wapenstilstand begon men onmiddellijk met het herstellen van de schade. Spijtig genoeg werd het college daarna nog een tijdje bezet door Belgische soldaten die te weinig eerbied hadden voor de gerestaureerde lokalen.

Het college is in oorlogstijd slechts enkele maanden in het begin van de oorlog en een paar weken op het einde gesloten geweest. Het is heropend met zijn gewone activiteiten op 5 mei 1919. Er waren toen 130 leerlingen waarvan er 55 de oorlogsgebeurtenissen op het college hadden meegemaakt. Nadat de restauratie van de lokalen was gebeurd, steeg het aantal tot 342.

De eerste wereldoorlog is ook een breekpunt geweest in de evolutie van het college. Door de naweeën van de oorlog, de weinig stabiele politieke en militaire situatie, kwamen heel wat buitenlandse studenten niet meer terug en verloor het college enigszins zijn internationaal karakter.

Na de oorlog heeft men de gebeurtenissen en slachtoffers niet vergeten en werden herdenkingen gehouden en monumenten opgericht .

In 1920 verscheen er bij uitgeverij De Scheemacker te Gent het boekje **Journal de Guerre** waarin de oorlogsgebeurtenissen in en rond het college in dagboekvorm werd beschreven. In **Revue Melliste**, een tijdschrift dat verscheen in de twintiger jaren, werd dit boekje in verschillende afleveringen, hernomen. Dit was ook het geval in het tijdschrift van de **Koninklijke Oud-Mellistenbond** in de periode van 1978-82. De **Heemkundige Vereniging De Gonde** vertaalde de teksten in hun tijdschrift van de jaargangen van 2009 tot 2012.

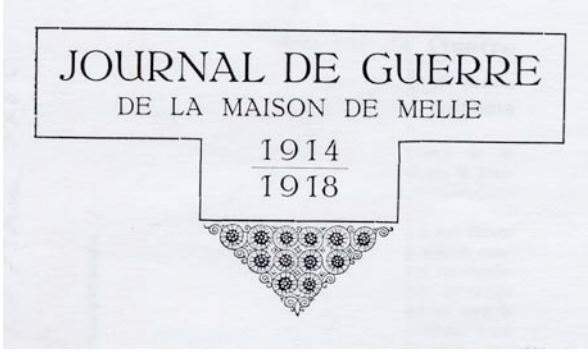

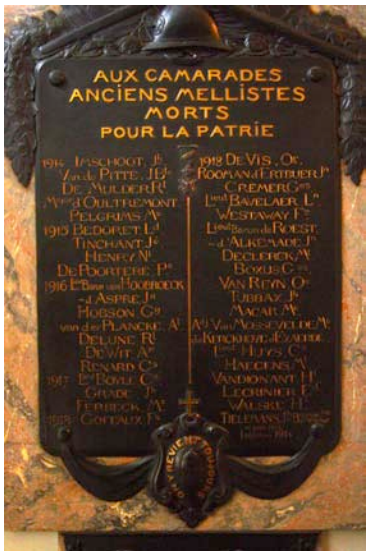

Op 14 mei 1922 had de inhuldiging plaats van het **Mémorial,** een gedenkplaat in de inkomhal van het college. Hierop staan de namen vermeld van de veertigtal oud-leerlingen die sneuvelden in de Eerste Wereldoorlog. Later werd dit aangevuld met de oorlogsslachtoffers van de Tweede Wereldoorlog. Deze dag begon met een plechtige eucharistieviering in de kapel, geconcelebreerd door kanunnik Martin, oud-Mellist, en bijgestaan door pater Felix, algemeen overste van de Jozefieten. De herdenkingsrede werd gehouden door Pater Adolphe Desmet, studieprefect. Bij de onthulling zelf werd het woord gevoerd door Paul Quinten, voorzitter van de oud-leerlingenbond en advocaat bij het Beroepshof en pater overste Antonin Wicart. Naast het nationaal volkslied werd de cantate **Jacob van Artevelde**, gecomponeerd door oud-leraar en gekende componist August Gevaert, opgevoerd.

Op 2 juli 1923, ter gelegenheid van het feest van pater overste, vond de inhuldiging plaats van het kleine oorlogsmuseum **pavillion de guerre** , gelegen in de gloriette, langsheen de Collegebaan. Dit eenvoudig museum werd opgericht ter nagedachtenis van de oud-leerlingen, die sneuvelden tijdens de Grote Oorlog. Het bestond uit een verzameling, opgeborgen in glazen kasten, van souvenirs van oud-leerlingen en het college in bezettingstijd: prenten, kaarten, plannen, foto's, tekeningen, granaten en obussen. Later werden die zaken overgebracht naar het etnografisch museum. Op een paneel, aan de muur was een prachtig schilderij opgehangen van leraar Adolf Baeyens. Het was een afbeelding van een soldaat, het geweer in de hand, stervend aan de voet van het kruis met in de hoek een gevleugelde engel, die de stervende een gloriekroon boven het hoofd houdt. In zijn vlammende toespraak verwees pater overste hiernaar met de *woorden* ***'Mijn lichaam aan mijn land, mijn ziel aan God'***. Hierna tekenden de aanwezige

personaliteiten het gulden boek. Vervolgens begaf men zich naar de gedenkplaat in de inkomhal waar hulde gebracht werd aan de gesneuvelde oud-leerlingen. Daar voerde luitenant-generaal de Selliers de Moranville, ere-voorzitter van de oud-leerlingenbond, het woord. Daarop volgde het traditionele banket.

Tijdens **de bedevaart van de oorlogsvrijwilligers** op 5 september 1926 naar Melle, werd ook een bezoek gebracht aan het college, de plaats waar ze, de avond vóór de confrontatie met de Duitsers, verbleven. Het begon met een plechtige misviering in de parochiekerk bijgewoond door 300 vrijwilligers w.o. ook talrijke verminkten. In stoet begaven ze zich naar het gemeentehuis waar ze verwelkomd werden door burgemeester François Spae. Daarna trokken ze naar het kerkhof, begeleid door het muziekkorps van de 2de Linie. M. De Bouw, voorzitter van de Organisatie van de Vrijwilligers, sprak hen toe. Kronen werden neergelegd door generaal Moulin en M. Van Aerschodt sprak in naam van de Verminkten. Vervolgens brachten ze een bezoek aan het slagveld. Na het officieel gedeelte wilden een honderdtal vrijwilligers het college terugzien waar ze voor de strijd bange uren beleefden. Aan de gedenkplaat in de inkomhal legde kolonel Dulieu bloemen neer. Ze konden daarna genieten van een lekker maal. Tenslotte brachten ze nog een bezoek aan het oorlogsmuseum en doorliepen de zalen waar ze op stro hadden geslapen.

De Groten Oorlog 1914-1918 staat nu volop in de belangstelling. Heel wat initiatieven werden en worden genomen om de slachtoffers en de gebeurtenissen te herdenken. Ook het college mocht hierbij niet ontbreken.

Reeds in 1913 namen twee oud-leerlingen **Piet Blanckaert en Leon Van Haesebrouck**, tuinbouwarchitecten, een merkwaardig initiatief. Naast het Buckingham Palace in Londen aan de Wellington Baracks, waar de Britse Koninklijke Wachten verzamelen, ontwierpen ze **een bijzondere tuin** om de Britse bevolking te danken voor hun opoffering om ons land te bevrijden tijdens de Eerste Wereldoorlog. 70 zandzakjes, verzameld door Vlaamse en Britse schoolkinderen, symbool voor de 70 Britse begraafplaatsen in Vlaanderen, werden plechtig overgebracht naar Londen, in bijzijn van Prince Philip of Edinburgh. In die symbolische tuin, verwijzend naar Flanders Fields staat de tekst van het legendarische gedicht van de Canadees John McCrae. Dit jaar vonden daar reeds verschillende herdenkingen plaats.

In de feestzaal van het college werd op 7 september laatstleden het boek voorgesteld '**Ik zal ze horen roepen, oorlogsleed in 1914 te Melle',** geschreven door Paul Neirinck, voorzitter van de Melse Gemeentelijke Cultuurraad. Vele gebeurtenissen speelden zich af rondom het college en verschillende voorvallen in het college werden erin verwerkt, zoals vermeld in o.a. **Journal de Guerre**. Voordien onthulde men aan het begin van de Collegebaan een beeldengroep **Herinneringen aan een Oorlog** van kunstenaar Frank Vanhooren, op de plaats waar de Duitsers de gemeente Melle zijn binnengevallen. Aansluitend hierbij organiseerde men een historische wandeling die startte aan de hoofdingang van het college.

Op 4 oktober 2014 had, traditioneel, het jaarlijks banket van de oud-leerlingen plaats. Dit jaar werd op een bijzondere manier hulde gebracht aan de gesneuvelde oud-leerlingen. Na de eucharistieviering verzamelde zich het aanwezige publiek bij de gedenkplaat in de inkomhal. Yves Devos bracht alle gesneuvelde oud-leerlingen in herinnering waarna het indringende **Last Post** weerklonk.

Op 11 oktober herdacht men op grootse wijze de te Melle gesneuvelde Franse marinesoldaten. De Bretoense soldaten werden er ontvangen op het college, de plaats waar ze logeerden voor de strijd begon. Van daaruit marcheerden ze onder begeleiding van een militair muziekkorps, langs de Brusselsesteenweg naar het Gemeenteplein. Daar greep een indrukwekkende plechtigheid plaats aan het Monument van de Franse Vlootfuseliers, die niemand onberoerd liet. Militaire parades, toespraken, bloemenhuldes en vooral de diepe stiltes tussenin waren aandoenlijk. Dit alles gebeurde in aanwezigheid van gouverneur Jan Briers, de commissaris-generaal voor de Herdenking van de Eerste Wereldoorlog Paul Breyne en de Franse ambassadeur Bernard Valero.

Het college van de paters Jozefieten heeft zich steeds nauw betrokken gevoeld bij het oorlogsgebeuren van 1914-1918 en heeft op gepaste wijze hulde gebracht aan de vele slachtoffers ervan, waaronder heel wat oud-leerlingen. Vandaar dat ze bij de menige herdenkingen hun steentje hebben bijgedragen tot het wellukken ervan.

Inhoudstafel

Woord vooraf	1
Camille Melloy en Joe English	2
Vijf oorlogsgedichtjes van Camille Melloy	4
Heemkundig nieuws	6
In het voorbijgaan. Niets is volmaakt	8
Wachtmeester Octaaf De Cock sneuvelt op 6 oktober 1914	9
Het college van de Paters Jozefieten en de Eerste Wereldoorlog	14

Werkten mee aan de realisatie van dit nummer

Linda De Geest (foto's)
Danny De Lobelle (foto's)
Norbert De Meyer
Xavier De Schryver (foto's)
Ginette Desmet
Annick De Vogelaere
Daniël Lemmens
Bart Muylaert (opmaak)
Jan Olsen
Marc Ulens (foto's)
Theo Van Damme

Openingsuren Gemeentelijk Archief & Documentatiecentrum

maandag	08.30 tot 12.00 uur	13.30 tot 17.00 uur
dinsdag	08.30 tot 12.00 uur	13.30 tot 17.00 uur
woensdag	08.30 tot 12.00 uur	13.30 tot 17.00 uur
zaterdag	09.00 tot 12.00 uur	(enkel op de 2de en 4de zaterdag van de maand open)

gesloten op donder-, vrij-, zon- en feestdagen
en tijdens de maanden juli en augustus

Gemeentelijk Museum: enkel op afspraak

SLUITINGSDAGEN LEESZAAL GEMEENTELIJK ARCHIEF EN DOCUMENTATIECENTRUM VOOR HET JAAR 2015

woensdag 24 december 2014 t.e.m. zondag 4 januari 2015
(kerst- en nieuwjaarsperiode)

uitzonderlijk op zaterdag 14 maart 2015
(in de plaats is de leeszaal open op zaterdag 7 maart 2015)
maandag 6 april 2015 (Paasmaandag)
zaterdag 23 mei 2015 (Pinsterweekend)
maandag 25 mei 2015 (Tweede Pinksteren)
maanden juli en augustus
maandag 2 november 2015 (Allerzielen)
woensdag 11 november 2015 (Wapenstilstand)
donderdag 24 december 2015 t.e.m. zondag 3 januari 2016
(kerst- en nieuwjaarsperiode)

Brusselsesteenweg 393-395 9090 Melle
+32 (0)9 252 26 47 museum.melle@skynet.be
http://www.erfgoedmelle.be